

III. SVĚT VE 2. POLOVINĚ 19. STOLETÍ

1. EVROPA SE MĚNÍ

EVROPA VE 2. POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Zásluhou ujednání dosažených na **Vídeňském kongresu** (1814–1815) a vytvořením **Svaté aliance** nedošlo v následujícím půlstoletí v Evropě k žádné větší válce. Ani revoluce 1848 nezměnily hranice evropských států.

1 Které dva státy zůstaly i po revoluci 1848 rozdrobeny na malé státečky?

2 Osvězte si v paměti, proč se konal Vídeňský kongres a jaké přijal závěry. Co bylo smyslem dohody evropských panovníků zvané Svátá aliance?

VIKTORIÁNSKÁ ANGLIE

3 Proč je Anglie 19. století nazývána „dílnou světa“? Kde měla své první kolonie?

Na počátku **2. poloviny 19. století** byla **Anglie** stále **nejvyspělejším státem** světa. Díky nízkým cenám svých výrobků a silnému válečnému loďstvu ovládala světový obchod a pokračovala v získávání nových území mimo Evropu. V hlavním městě Londýně se pravidelně pořádaly **světové výstavy**, které ukazovaly hospodářskou a technologickou převahu Velké Británie nad ostatními státy.

4 Vysvětlete podstatu konstituční (parlamentní) monarchie a řekněte, čím se od ní odlišuje absolutistická monarchie.

Velká Británie byla už téměř 200 let **konstituční monarchií** (neboli parlamentní monarchií). V 2. polovině 19. století zde vládla **královna Viktorie** (v letech 1837–1901). Dlouhé období její vlády bylo dobou **největšího rozmachu britského království**, vžilo se pro ně označení „**viktoriánská Anglie**“.

Královna sice ještě ovlivňovala politiku, skutečnou moc však držela v rukou **vláda** odpovědná **parlamentu**. V něm zasedali poslanci dvou stran – **konzervativní** a **liberální**, které se podle výsledku voleb střídaly ve vládě. V zemi se tak upevnil **parlamentní způsob vlády**, který tehdy v Evropě představoval jeden z nejrozvinutějších způsobů výkonu moci.

5 Jakou formu vlády prosazovali Habsburkové v 19. stol. ve svých zemích? Zjistěte, kteří panovníci vládli v habsburské monarchii po dobu vlády královny Viktorie.

Z **Královna Viktorie** nastoupila na trůn v 18 letech a vládla téměř 64 let. Byla drobné postavy, v mládí vynikala krásou. Překypovala temperamentem a humorem. Zároveň se řídila přísnými mravními zásadami a vedla prostý život. Po smrti svého manžela (zemřel v roce 1861) chodila stále v černém. Když zemřela, truchlil pro ni celý národ. Byla nejdéle vládnoucím panovníkem v britských dějinách. V roce 2015 se jí ale stala Alžběta II.

Z Jaké státní zřízení má Velká Británie v současné době a které dvě hlavní politické strany zde existují?

Ruský car Alexandr I., rakouský kancléř Klemens Metternich a anglický politik Robert Castlereagh [kásrej] – iniciátoři Sváté aliance

Královna Viktorie v roce 1840

Busta královny Viktorie umístěná ve Victoria and Albert Museum, Londýn

Charles Dickens: Čítanka 8, str. 40–41

vláda: *anglicky* – **government** [ˈgʌvənmənt] *německy* – **die Regierung**
parlament: *anglicky* – **parliament** [ˈpɑːləmənt] *německy* – **das Parlament**

EVROPA SE MĚNÍ

SJEDNOCENÍ ITÁLIE

6 Kdy se v 19. století Italové poprvé pokoušeli o sjednocení země a jak tento pokus dopadl?

V polovině 19. století zůstával **Apeninský poloostrov rozdělen** na několik států, **sever Itálie ovládalo Rakousko**. Do čela sjednocovacího procesu se postavil **sardinský král Viktor Emanuel II.**, který porazil rakouskou armádu na severu. Na jihu a na Sicílii bojoval za sjednocení radikální demokrat **Giuseppe Garibaldi**. Roku 1861 bylo po všeobecném plebiscitu vyhlášeno **italské království** v čele se sardinským králem.

Italská vojska vítězí v bitvě u Palerma

SJEDNOCENÍ NĚMECKA

Podobně jako v Itálii ani v **Německu** se nepodařilo za revoluce 1848 zemi sjednotit. **Snahy o sjednocení** se v 60. letech 19. stol. chopilo **Prusko**, které o převahu nad německými knížectvími soupeřilo s Rakouskem.

V této době zastával úřad pruského **kancléře** (ministrského předsedy) **Otto von Bismarck** [bizmark]. Snažil se vytvořit **sjednocené a silné Německo**. Prosažoval názor, že ke sjednocení může dojít jedině násilím a **vojenskou cestou**. Bismarck odmítal **účasť** rakouských **Habsburků** na sjednocování země. Chtěl tak zabránit jejich vlivu na německém území.

7 Jak se nazýval státní útvar, který se na území dnešního Německa rozkládal ve středověku?

„Velké otázky se nemohou řešit projevy a rozhodováním většiny, to byla velká chyba z let 1848–1849, ale krví a železem.“ (z *Bismarckova projevu v pruském parlamentu r. 1862*)

Otto von Bismarck

PT Posuďte, zda mají uvedená Bismarckova slova něco společného s demokratickým rozhodováním.

PRUSKO-RAKOUSKÁ VÁLKA

Spory mezi **Pruskem** a **Rakouskem** o vliv v Německu vedly k **válce**, která skončila **vítězstvím Pruska**. K rozhodující bitvě došlo u vesnice **Sadowá** nedaleko Hradce Králové (roku 1866). **Rakousko** se po prohrané válce muselo **vzdát zasahování do německých záležitostí**. Pruský král Vilém I. poté **spojil všechny severoněmecké státy**.

Z U Hradce Králové bojovalo 440 000 vojáků. Celkové ztráty na životech přesáhly 50 000, z toho celých 47 000 na rakouské straně. Pruská armáda byla lépe vyzbrojená.

Pruský král Vilém I. v bitvě u Hradce Králové

PRUSKO-FRANCOUZSKÁ VÁLKA

K úplnému sjednocení Německa **zbývalo** ještě **připojit jihoněmecké státy**, které chtěly zůstat nezávislé na Prusku. Část těchto území (zejména Alsasko a Lotrinsko) se snažila získat i **Francie**. Vzniklý spor vedl k **válce** mezi **Pruskem** a **Francií**.

8 Proč Itálie a Německo usilovaly o sjednocení? Má jednotný stát nějaké přednosti před rozdrobenou a nejednotnou zemí?

ministrský předseda: *anglicky* – **prime minister** [ˈpraɪm ˈmɪnɪstə(r)]
německy – **der Ministerpräsident**

Apeninský poloostrov: Zeměpis 8, 1. díl, str. 46
Sadowá: Zeměpis 8, 2. díl, str. 62